
Søker

Institusjonsopplysninger

Institusjonsnavn	Tromsø bibliotek
Institusjonens e-postadresse	biblioteket@tromso.kommune.no
Postadresse	Postboks 6900
Postnummer	9299
Poststed	Tromsø
Institusjonens leder	
Fornavn	Stine Iren
Etternavn	Ballovarre
Telefon	91 360 872
E-post	stine.iren.ballovarre@tromso.kommune.no
Er institusjonens leder kontaktperson for prosjektet?	Nei
Kontaktperson	
Fornavn	Heidi Elisabeth
Etternavn	Stenvold
Telefon	92 258 006
E-post	heidi.elisabeth.stenvold@tromso.kommune.no

Søknadstype

Velg søknadstype

Søknadstype

Frie forsøk

Prosjekt

Beskriv prosjektet

Prosjekttittel

Lokalhistorie og ungdomsmedvirkning – med ungdom i førerasetet

Mål

Prosjektets mål er å videreutvikle og formidle lokalsamlinga til Tromsø bibliotek og byarkiv i samskaping med ungdom. Satsningen er en videreføring av målsetningen om å aktualisere og formidle nordnorsk kulturhistorie og litteratur til byens befolkning gjennom hele livsløpet. Prosjektet planlegges gjennomført i 2026, da Tromsø er utnevnt til europeisk ungdomshovedstad. Prosjektets mål er også relevant i forhold til ungdomsårets fokus på samisk ungdom, og Sannhet og forsoningskommisjonens rapport utgitt i 2023. Målet med prosjektet sammenfaller også med EUs ungdomsstrategi for 2009–2027, hvor målet er å sikre at unge får ressursene de trenger for å spille en aktiv rolle i samfunnet, samt FNs bærekraftsmål om god utdanning. Tromsø er preget av økt turisme, rask utbygging og nye næringer, og lokalkunnskap anses som viktig for å forebygge utenforskap og styrke ungdoms tilhørighet til stedet.

Prosjektbeskrivelse

Tromsø bibliotek og byarkiv søker med dette om midler til å gjennomføre prosjektet «Lokalhistorie og ungdomsmedvirkning – med ungdom i førerasetet» i 2026. Prosjektets overordnende mål er å videreutvikle og formidle lokalsamlinga i samarbeid med ungdom. Kjennskap til egen historie og kulturarv legger grunnlaget for identitet, aktiv og demokratisk deltakelse i samfunnet. Vi ønsker en levende og dynamisk samling for hele befolkningen, og de unges perspektiver vil berike lokalsamlinga.

Bakgrunn for søknaden

I 2023/2024 fikk Tromsø bibliotek og byarkiv midler fra Nasjonalbiblioteket til forprosjektet «Lokalsamling 3.0». Forprosjektet innebar en studiereise til Vestlandet og en til Østlandet, og møter med publikum. Et sentralt funn var et ønske om å tilføre lokalhistorisk innhold til Tromsø biblioteks digitale bykart. Dette førte til prosjektet «Kulturkart – lokalt tilgjengelig kulturhistorie i Tromsø, Harstad og lbestad» finansiert av Troms Holding. Via QR-koder plassert i by og terreng får publikum enkel tilgang til et kartgrunnlag og lokalhistoriewiki med informasjon. Prosjektet gjennomføres i 2025. Disse to prosjektene avdekket et stort potensial for å involvere ungdom mer aktivt i lokalhistorisk

arbeid, altså en helt ny målgruppe.

Bevissthet om og involvering av målgruppen for prosjektet

Selv om unge kan være en utfordrende gruppe å nå i forhold til lokalhistorie, vil prosjektet være en unik mulighet til å åpne for deres medvirkning. Det er viktig å oppsøke dem på deres arenaer, og her finnes det etablerte kontaktpunkter. Biblioteket vil skissere mulige løsninger, men tilrettelegge for aktiv deltakelse gjennom prosessen for å skape medvirkning og eierskap. Lokalsamlinga har svært mye å by på. I tillegg kan ungdommene velge bilder fra databasene hos Perspektivet Museum, Nasjonalbiblioteket, samt foto fra arkivet til byarkivet i Tromsø m.fl. Prosjektleder/rådgiver ved lokalsamlinga har lang erfaring med ungdomsprosjekter fra museum, og vil sammen med bibliotekets digitale bibliotekar følge ungdommene tett.

Det legges opp til tre hovedaktiviteter i prosjektet som presenteres i det følgende.

Lokalhistorisk rebusløp

Det lokalhistoriske rebusløpet handler om å gjøre lokalhistorien levende og tilgjengelig for ungdom. Kultur og fritid i Tromsø kommune vil svært gjerne tilrettelegge for et slikt opplegg på ungdomskubbene på Kvaløya, Tromsdalen og Stakkevollan. Kultur- og fritid mener at det er hensiktsmessig å informere alle på et felles møte, deretter jobbe i mindre grupper, og evt. en mot en. De kjenner ungdommene godt og kan bekrefte at det finnes en reell interesse for lokalhistorie blant dem. Hvordan var byen før kjøpesentrene kom? Hva skjedde i Tromsø under ungdomsopprøret på 1980-tallet? Hvordan så Tromsø ut før bybrannen i 1969? Overlevde krigsfangene på Krøkebørsletta? Rebusløpet kan føre deltakerne gjennom poster for eksempel i bydelene hvor ungdommene bor. Postene de lager vil gi tilgang til en historisk fortelling, bilder, lydfiler eller videoer, samt en oppgave eller gåte som må løses for å finne neste lokasjon. For den tekniske gjennomføringen er det mulig å benytte Wittario-appen. Markedsføring av rebusløpet kan skje via TikTok, Instagram eller andre plattformer der ungdommene selv er aktive. De som fullfører rebusløpet kan få et diplom eller en liten premie på lokalsamlinga på biblioteket. I løpet av prosjektperioden legges det også opp til aktiviteter basert på lokalsamlingas innhold. Ungdommene kan lage mat etter lokale oppskrifter, velge ut historiske bilder, høre på musikk fra ulike tiår, men også filme tidsvitner som kan fortelle fra egne opplevelser.

Generasjonsmøter

Generasjonsmøter handler om å legge til rette for møter mellom unge og eldre, for slik å skape meningsfulle samtaler rundt lokalhistorie. Her vil trivselskoordinatoren på Mortensnes sykehjem være tilrettelegger for samarbeidet med «Aksjon ungdom», som er en del av Tromsø kommunes sommerjobbordning for ungdom. Aksjon ungdom er et samarbeid mellom skoler og sykehjemmene i Tromsø der elever jobber på et sykehjem. Samarbeid med valgfaget «Innsats for andre», der elevene planlegger og utvikler sosiale tiltak for å fremme inkludering i samfunnet, er også relevant. Slik tenkes det gjennomført: Ungdommene tar med seg mapper med utvalgte historiske fotografier til omsorgs- og aktivitetssentre. Bildene kan være fra steder og tidsepoker som de eldre har en relasjon til. De unge kan stille spørsmål som: Hva husker du fra dette stedet? Hvordan så hverdagen ut her da

du var ung? Dette vil kreve at ungdommene undersøker hvor de eldre vokste opp. Videre kan mappen inneholde rare, fine eller morsomme sitater, ord og uttrykk, små anekdoter eller dikt. De unge foretar selv et utvalg fra lokalsamlingas unike samling av lokalaviser, dikt, bøker med minner og dialektuttrykk, samt revymateriale fra Bragerevyen, en av Norges eldste skolerevyer. Hensikten er her å skape refleksjoner om livet før og nå gjennom språk og uttrykksmåter.

Samiske flyttveier og lokalhistorisk manga

Et arbeid med samisk historie vil også være et viktig bidrag i oppfølgingen av sannhet og forsoningsarbeidet. Dette gir en gylden anledning til å løfte frem lokalsamlingskatter knyttet til samisk kultur og historie, som for eksempel kart som viser tradisjonelle samiske flyttveier gjennom Tromsø kommune. I forlengelsen av dette har vi hentet inspirasjon fra Lillestrøm bibliotek, som skal gjennomføre et lokalhistorisk mangakurs. Vi ønsker å tilby et lignende opplegg for samisk ungdom i Tromsø og for tegnegruppa på ungdomshuset Tvibit. Lillestrøm har gitt oss den praktiske informasjonen vi trenger. Kurset vil kombinere kreativ tegning med kildearbeid og formidling av samisk historie, og utvikles i samarbeid med Gàisi samisk språksenter og kulturvernrådgiver i Tromsø kommune. Målet er å la ungdom utforske og formidle samisk kulturarv. Resultatet kan munne ut i en utstilling som vises på Hella, et populært utfartssted med kafé og eldre bebyggelse fra Tromsø sentrum fra 1900-tallet. Hella er ikke tilfeldig valgt; området har historisk betydning som overgangssted for reinflyttinger over Rystraumen. Kaféen driftes av Tromsø kommune i samarbeid med ungdom, noe som gjør stedet særlig egnet for et slikt formidlingsprosjekt.

Muligheter for oppfølging etter prosjektperioden

På sikt er planen at Generasjonsmøter kan tilbys skolene som et årlig DKS-opplegg og som et fast opplegg for Aksjon ungdom. Videre er det å tilby årlige tegnekurs til unge på Tvibit med utgangspunkt i lokalhistorie, og at de unge får tilgang til grunnlagsmaterialet og lager eget formidlingsopplegg på Hella sommeren 2027.

Kunnskapsoverføring

I etterkant av prosjektet ønsker Lillestrøm bibliotek og Tromsø bibliotek og byarkiv å samarbeide om kunnskapsoverføring. Dette samarbeidet er ikke tilfeldig. Nasjonalbiblioteket oppfordret tidligere til gjensidig kunnskaps- og erfaringsdeling da begge fikk midler til forprosjekter i 2023. Vi har besøkt hverandre og jevnlig utvekslet ideer på teamsmøter. Vårt ønske etter endt prosjektperiode er å søke om midler til en nasjonal konferanse med fokus på lokalsamlingsarbeid i bibliotek, samt opprette en «digital idemyldringsbrønn» for lokalhistoriske prosjekter. Brønnen kan gjerne være knyttet til Norsk Lokalhistorisk Institutt sin hjemmeside. Tanken er å skape en formidlingsplattform hvor bibliotekene kan dele erfaringer. Vi må gjøre hverandre gode!

Framdriftsplan

Prosjektet er

Ettårig

Aktivitetsplan for prosjektet

Beskrivelse

Generasjonsmøter
Interne forberedelser/lage forslag
Møte mellom bibliotek og ungdommer
Unge møter eldre
Mappa ferdigstilles
Nye møter unge og eldre
Mappa kan fylles på hvis ønskelig
Evaluerings

Aktivitetsperiode

Fra dato

01.01.2026

Til dato

31.08.2026

Beskrivelse

Rebusløp
Interne forberedelser
Felles infomøte
Arbeid i grupper/evt. en mot en. Produsere innhold. Digital
bibliotekar spesielt rettet mot de som lager video og avgjør
tekniske løsninger
Utplassere det ferdige produktet
Invitere til åpning
Evaluerings

Aktivitetsperiode

Fra dato

12.01.2026

Til dato

20.10.2026

Beskrivelse

Lokalhistorisk mangakurs
Forberedelser kommune og lokalsamling
Instruktør/kunster gjennomfører tegnekurset, både med papir og blyant og digitale hjelpemidler
Produsere utstilling med tegninger og kart
Henge opp utstillingen på Hella
Utstillingsåpning

Aktivitetsperiode

Fra dato

01.03.2026

Til dato

20.06.2026

Andre opplysninger

Andre opplysninger/kommentarer om
framdrifts-/aktivitetsplan

Budsjett

Prosjektår

Søknadsbeløp fra Nasjonalbiblioteket 550 000

Inntekter totalt 550 000

Utgifter

Beskrivelse Lønnsmidler

Beløp 550 000

Utgifter totalt 550 000

Totalt

0

Samarbeidspartnere

Har du samarbeidspartner(e)?	Ja
Navn	Trivselskoordinator Mortensnes sykehjem Mariann Lødemel
Beskriv samarbeidet	Formidle kontakt med Aksjon ungdom og tilrettelegge for møter mellom unge og eldre
Navn	Gåsi språksenter Niklas Labba
Beskriv samarbeidet	Kunnskapsbank når det gjelder samiske flyttveier og sparringspartner når det gjelder ungdom og formidling.
Navn	Kulturvernrådgiver Tromsø kommune Gro A. Stokke
Beskriv samarbeidet	En nøkkelperson i forhold til kommunens ressurser som Hella og sparringspartner i forhold til Tromsø kommunes kulturhistorie. Hun har over 20 års erfaring fra feltet og er en person som deler sin erfaring, og brenner for formidling. Hennes kontaktnettverk åpner dører.
Navn	Leder kultur og fritid, Tromsø kommune, Jonny Hansen
Beskriv samarbeidet	Er en inngangsport til fritidsklubbene. Har bred erfaring med ungdom og dyktige medarbeidere som brenner for at ungdom skal lære lokalhistorie. De vil veldig gjerne hjelpe til med å engasjere ungdommene i prosjektet både på Hella og i forhold til rebusløpet.

Vedlegg

Last opp vedlegg

Sammendrag og innsending